

במשך עשרה ימים גורליים אבדה לנו היוזמה המדינית - בעוד שבילבול גמור

שלום או עכסיס?

החלטה זו נבעה ממעמקי התודעה הלאומית, והיא סבירה בהחלט. העובדה שהתלבשו עליה מפלגות ורסיסי-מפלגות, לשם צבירת הון פוליטי, אינה מעלה ואינה מורידה. גם לולא עלה שום עסקן מפלגתי על גל זה, היה גל זה גואה באותה מידה. מי שהשקיף על השפלה ממרום הרי השומרון, מי שהסתכל בקיבוצי הרצועה מצד עזה - פשוט לא יכול היה להעלות על דעתו כי כוחות צבאיים עוינים יחזרו לעמדותיהם הקודמות, יאימו שוב על נחל-עוז ונתניה, חיפה ותל-אביב.

גם החלטה זו נבעה ממעמקי התודעה הלאומית. ההחלטה השניה היא זו: מדינת ישראל צריכה להישאר מדינה בעלת צביון עיברי. תושבי הגדה והרצועה, יחד עם ערביי ישראל, מהמים אוכלוסיה של מיליון וחצי נפש.

את אורי אבנרי

המתרבה במהירות. צירופה למדינה היה יוצר מיד יחסי-כוחות של שלושה ערבים על כל המישה עיבריים. יתר על כן: אחרי התעמולה הרפיוסית שהתנהלה בחודשים האחרונים, בדבר ריבוי הילודה הערבית, ברור לכל אדם כי תוך כמה שנים יהיו הערבים רוב במדינה כזאת. משמע: צירוף הגדה והרצועה לישראל יחפזן את ישראל מיד למדינה דו-לאומית, עם רוב עיברי קטן - ותוך כמה שנים תהיה מדינה דו-לאומית עם רוב ערבי. לכך אין המוני ישראל מוכנים. כי זה נוגד לחלוטין את עקרונות-היסוד שעל ברכיהם הם התחנכו מאז שחרילדותם בבית ובבית-הספר.

שלוש צביטות והנאה

כך נוצרה סתירה מהותית בין שתי החלטות - וכל עוד תישאר סתירה זו ללא פתרון, לא תיחנך הכרעה פנימית לגבי עתיד כיבושי צה"ל. במקום פתרון של ממש, ישנם פתרונות-סרק, שמקורם בעצלות מחשבתית, או בציניות, או בהונאה. יתכן שהיו בארץ אנשים שחלמו, בתחילת הדרך, שאפשר להשיג בשטחי-הכיבוש מצב הדומה לזה שהושג בשטחים שנכבשו במלחמת תש"ח. אילו נפלו השטחים ריקים לידי צה"ל, לא היתה הבעיה קיימת. אולם השטחים אינם ריקים. ואין כל אפשרות לרוקן אותם. דבר זה צריך להיות ברור, מעבר לכל ספק. כל נסיון בכיוון של גירוש ערבים יספק תחמושת קטלנית בידי אויבי ישראל. הידיעות שפורסמו בעתוני העולם, כאילו אולצו רבבות פליטים לחצות את הירדן בניגוד לרצונם, או כאילו בוצע גירוש במקומות מסויימים - כבר גרמו לישראל נזקים שאינם ניתנים עוד לתיקון. כמה אלפים, או רבבות, באמת עברו את הירדן בצורה זו או אחרת, הפכו פליטים חדשים. כל אחד מהם שווה את מישקלו בזהב לתעמולה הערבית והסובייטית. מי ששיכנע אותם לעזוב, ביצע פשע נגד עתיד המדינה. אך הגירתם של אלפים אלה לא שינתה מאומה במצב עצמו. האוכלוסיה הערבית נשארה בארץ. היא מהתה גורם מרכזי בכל חשבון. יש אנשים המציעים, פשוט, להתעלם מבעיה זו. אלה הם הדמוגוגים. הם הופכים את עצמם לדוברי הרצון הלאומי בהחזקת השטחים הכבושים - אך מתעלמים בעיניות אלגנטית מן הבעיה המרכזית הכרוכה בכך. הם פשוט אינם אומרים מה לעשות באוכלוסיה זו. זוהי צביעות, הראוייה להוקעה. מוזר כמה אנשים הגונים, שאינם כסילים, נפלגו במלכודת זו, וחתמו על עצומות שונות ומשונות. מי שמציע לפסח את הגדה והרצועה לישראל, ואינו אומר מה יהיה מעמד האוכלוסיה הגדה שם - כאילו אינו אומר דבר. הוא פשוט מקשקש בקומקום.

האוסונומיה" פירושה: תחום אושב

מעשה, יתכנו רק שלושה פתרונות לבעיה זו. מי שאינו רוצה להחזיר את השטחים לירדן ולמצריים, מוכרח לדגול בגלוי ובפירוש באתר משלושה אלה:

- הפיכת ישראל למדינה דו-לאומית,
- הכנסת הערבים למחנה-ריכוז מוסווה,
- הקמת מדינה פלסטינית במסגרת פדרציה עם ישראל.

על הפתרון הראשון אין צורך להרחיב את הדיבור. הוא ברור. פירושו להעניק לכל יושבי עזה והגדה מעמד מידי של אזרחי ישראל, מבלי להתחשב ביחס המיספרי שייחצר. כל הכבוד למי שרוצה בכך. אך נדמה לי שהרוב המכריע של אזרחי ישראל (הנוכחיים) אינו מוכן לכך. הפתרון השני הוא אבסורדי - אך בצורה זו או אחרת דוגלים בו כרגע אנשים חשובים מאד במפלגות שונות. אף אחד לא אמר זאת בפה מלא. הכל משתדלים להסתח את ההצעה במילים יפות, במליצות שאולות, ואפילו בסיסמות שנקנו במשיכה משבועון זה. משה דיין אמר, השבוע, כי הוא בעד צירוף כל השטחים שנכבשו לישראל, אך מבלי שהערבים "יהיו חלק בלתי-נפרד מן המדינה". במילים אחרות: מבלי שהערבים, הגרים בהם, יהיו אזרחי ישראל. זהו ריבוע המעגל - שילוב-כביכול של שני העקרונות הסותרים, שהזכרנום קודם. ההצעה היא: השטחים יצורפו למדינה. הם לא יהיו ריקים. אבל: נתייחס אליהם כאילו היו ריקים.

עברו עשרה ימים מאז תום הקרבות - עשרה ימים גורליים, שיכלו להיות הריגורלי. יכלו להיות - ולא היו. לעומת ששת ימי הקרבות, בהם שינה צה"ל את מפת המרחב, היו עשרה ימים אלה ימים של דריכה במקום.

בימים אלה, אבדה לנו היוזמה המדינית. היא עברה לידי אויבנו, ובראשם ברית-המועצות. לא ישראל יצרה את החודשות, אלא מדינאי מוסקבה.

בימים אלה גם אבד לנו היתרון העצום בזירה המוסרית. בעוד שכל בעלי הרצון-הטוב בעולם התייבבו לימינו ערב הקרבות, השתתפו בשמחתנו למחרת הקרבות - הרי תוך עשרה ימים אלה עברה תשומת-לבם לגורל המצרים הגוועים בצמא במידבר סיני, לגורל הפליטים החוצים את הירדן, ואף לגורל הערבים בשטחים שנכבשו עלידינו.

גם בניזרה חיונית זו של מאבקנו נאלצנו לעבור למצב של התגוננות. בצמרת המדינה שררה אחירה של מבוכה. מיטב הכוחות היו עסוקים בהתכתשות על השלטון, כשהסיודי משה דיין מנהלים מערכה קיצונית להפלת אשכול, ויריבי דיין משתדלים בכל כוחם, לבלום את הסתערות.

המרץ, שהיה צריך להיות מוקדש לפעולה מהירה ודרמטית להנחת יסודות איתנים לשלום, בימים בהם הכל עדיין ניתן לשינוי ונגיבוש מחדש, בוזבז על מערכה פנימית עזובה זו.

משה דיין: שלום של תכתיב מוסווה?

הזמן חלף ללא שוב. לא אשכול ולא דיין הגישו בו תוכנית סבירה לפעולה. תוכנית כזאת לא היתה בנמצא. היו רק דיבורים בעלמא, קטעיי רעיונות, שהתעופפו באוויר כלהטוטים של יחסי-ציבור.

סיפוח השטחים פירושו מדינה דו-לאומית

ל כך היו שתי סיבות - האחת שטחית, השניה עמוקה יותר. הסיבה השטחית היא שנצחונות צה"ל באו במפתיע, וזכנן לא היתה אפשרות להכין מראש תוכניות פוליטיות, כפי שהוכנו התוכניות הצבאיות. ישראל לא רצתה להתקיף את ירדן. ההתקפה על ירדן נכפתה עליה ברגע האחרון ממש, עם תחילת ההסכם המצרי-ירדני, ופתחית האש על-ידי תותחי חוסיין בירושלים ובשאר הגזרות. הגדה המערבית נכבשה כמעט במקרה. למחרת היום עמדה ישראל כשהגדה בידה, מבלי שתהיה בידיה תוכנית מוכנה-מראש מה לעשות בה. מאכן המבוכה, הגובלת באובדן-עצות. זהו הסבר נכון, אך שטחית. יש הסבר עמוק יותר, פחות גלוי. מקורו במצוקה נפשית אמיתית. למחרת הנצחון על ירדן, התגבשו בלב האומה (וגם בלב הצמרת) שתי החלטות אינסטינקטיביות, הסותרות זו את זו. סתירה מהותית זו מבלבלת את החושים, מונעת מחשבה נבונה. ההחלטה הראשונה היא זו: לא להחזיר למצרים ולירדן שום שטח של ארץ-ישראל שכבשנו.